

16 vuotta täyttäneen laihuushäiriötä sairastavan nuoren ja aikuisen somaattinen diagnostiikka ja seuranta Taysissa ja Pirkanmaan alueella

- Ensikäynnillä:
  - laboratorionkokein suljetaan pois somaattisia, laihtumista aiheuttavia sairauksia kuten diabetes, hypertyreoosi, Addisonin tauti, Crohnin tauti, keliakia ja maligniteetti sekä arvioidaan nälkiintymisen ja kuivuman astetta.
  - syömishäiriöepäilyn laboratoriotutkimukset: pvk, la, CRP, Na, K, Krea, Ca-ion, Pi, Cl, pre-Alb, ALAT, AFOS, fP-Gluk, amyl, TSH, T4V, aamukortisoli, transglutaminaasi-va, D-25-vitamiini ja EKG. Kapillaariastrup määrätään erikseen, jos on oksentelua tai epäilyä siitä.

Lievemmat syömishäiriöt voidaan diagnosoida ja hoitaa perusterveydenhuollossa, mutta jos perusterveydenhuollon interventioista huolimatta ongelma ei korjaannu (esim. 3–4 seurantakäynnin jälkeen) suositellaan sisätautilääkärin konsultaatiota.

- **Vakavat syömishäiriöt** lähetetään erikoissairaanhoidon jo ensimmäiseltä perusterveydenhuollon käynniltä, kun saattaa olla somaattisen osastohoidon tarve (huom. suositellaan soittamista esh-poliklinikalle ennen kiireellisen lähetteen tekemistä):
  - nopea ja vakava painonlasku (BMI alle 13kg/m² TAI paino alle 30 kg TAI nopea painon lasku 25%/3kk) tai
  - elektrolyyttihäiriöt (K < 3mmol/l, Na < 133mmol/l) tai
  - hypoglykemia (verensokeri <3.5mmol/l) tai
  - systolinen verenpaine alle 80mmHg tai
  - syketaajuus alle 40/min tai
  - EKG:ssa johtumishäiriö tai pidentynyt QT-aika
- **Päivystyslähetteen indikaatiot**
  - Huom. vakavan syömishäiriön polikliinisen lähetteen ja päivystyslähetteen indikaatiot ovat osittain päällekkäisiä. Lähettävän lääkärin kliininen arvio kiireellisyydestä on silloin ratkaiseva. Yleensä on parempi tehdä arvio syömishäiriöön perehtyneellä poliklinikalla kuin päivystysvastaanotolla.
- **Somaattinen kontrollikäynti lääkärillä:**
  - ensimmäinen kontrolli yleensä noin kuukauden kuluttua somaattiselta/psykiatriselta osastolta pääsyn jälkeen
  - laboratorionkokeet: harkinnan mukaan, ei rutiinisti
    - useimmiten otettavat: PVK, P-Gluk, K, Na, Krea, EKG; **näytteitä ei oteta paastokokeina**
    - amenorrean pitkittyessä (yleensä vähintään 1 vuosi normaalipainon saavuttamisen jälkeen) S-FSH, S-LH, S-estradioli (herkkä määrittäminen)
  - jatkossa kontrolliväli 1–6 kk välein syömishäiriön vaikeusasteesta riippuen

- (nuoriso)gynekologin lähete, jos ollut vuoden normaalipainossa ja amenorrea jatkuu tai anoreksia on pitkittynyt ja amenorrea on jatkunut useita vuosia tai jos primaarinen amenorrea 16-vuotiaana
- 16 v. täyttäneiden seuranta opiskeluterveydenhuollossa tai perusterveydenhuollon yksikössä, jossa kokemusta syömishäiriöpotilaiden kokonaishoidosta:
  - potilasvalinta: kokonaishoito hallinnassa, ei tarvetta somaattiseen osastohoitoon viimeisen 6 kk aikana, BMI 16–19
  - terveydenhoitajan seurannassa paino, verenpaine, syke 1–6 viikon välein
  - lääkärikäynnit 1–6 kk välein, laboratoriotestit harkinnan mukaan
  - tarvittaessa erikoissairaanhoidon (sisätaudit) konsultointi tai lähete somaattiseen osastohoitoon
- jatkoseuranta erikoissairaanhoidossa (sisätaudit) tapauskohtaisesti
  - vaikea anoreksia, useita somaattisia osastohoitoja
  - hoitoon sitoutuminen heikkoa
  - kroonistuva anoreksia
  - lisäksi perusterveydenhuollon seuranta kuten yllä
- ei sovitua jatkoseurantaa, mikäli syömishäiriö on ohi ja kuukautiset palanneet
  - 2. asteen opinnoissa terveydentilan yleinen seuranta terveystarkastuksissa
- **Pitkittynyt syömishäiriö**: pitkäaikaisesta syömishäiriöstä on kyse, kun potilaan sairaus on kestänyt vuosia eivätkä lukuisat huolella toteutetut hoitoyritykset ole korjanneet sitä. Ajallisesta määritelmästä ei ole yksimielisyyttä.
  - Tarvitaan säännöllinen seuranta sekä tukea antava ja kuntouttava avohoitokontakti, painopiste on elämänlaatua tukevassa hoidossa.
  - Potilas pärjää yleensä avohoidossa, vaikka alipaino on usein varsin vaikea.
  - Voinnin huonontuessa on tarpeen mukaan tarkoituksenmukaista järjestää lyhyt kriisihoito sairaalassa tai pyytää sisätautipäivystyksen arvio.
  - Kuolemanvaara lisääntyy, kun BMI < 13 kg/m²
  - Luuston tiheysmittaus harkinnan mukaan, mikäli vuosien mittainen amenorrea-aika. Huom: alle 18-vuotiaiden mittaus tehdään Taysissa, lähete ja maksusitoumus tarvitaan, jos seuranta avoterveydenhuollossa.